

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

для очної і заочної форм навчання

з навчальної дисципліни

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СВІТОВОЇ ІСТОРІЇ»

*(освітньо-наукова програма підготовки доктора філософії, галузь знань
03 – Гуманітарні науки, спеціальність 032 – Історія та археологія)*

**Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2018**

Плани практичних занять для очної і заочної форм навчання з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми світової історії» (освітньо-наукова програма підготовки доктора філософії, 03 – Гуманітарні науки, спеціальність 032 – Історія та археологія) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. М. В. Яцюк. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 16 с.

Укладач канд. іст. наук, доц. М. В. Яцюк

Рецензент канд. іст. наук, доц. В. В. Жигло

Рекомендовано кафедрою історії і культурології, протокол № 2 від 3 жовтня 2017 р.

ЗМІСТ

1 Мета та завдання навчальної дисципліни.....	3
2 Плани практичних занять. ЗМ 1 Актуальні проблеми стародавньої, середньовічної та ранньомодерної світової історії	
Тема 1 Єгипетська держава періоду Середнього, Нового і Пізнього царств.....	8
Тема 2 Історія Стародавньої Греції. Лекція 2. Архаїчна Греція (VIII–VI ст. до н.е.).....	8
Тема 3 Історія стародавнього Риму. Лекція 3. Пізня Республіка в Римі (сер. II –кінець I ст. до н. е.).....	9
Тема 4 Європа в добу середньовіччя. Лекція 2. Європа в період розвинутого феодалізму (XI–XV ст.): середньовічні міста.....	10
Тема 5 Ранньомодерна історія Європи.....	11
3 Плани практичних занять. ЗМ 2 Світова історія у модерні часи	
Тема 6 Країни Європи у перший період нового часу	12
Тема 7 Країни Європи у 1870-1918 рр.....	12
Тема 8 Країни Європи у XX ст. Лекція 1. Початок Другої світової війни.....	13
Список рекомендованої літератури.....	15

1 Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми світової історії» є залучення до фундаментальних засад історії європейської цивілізації, соціально-політичних процесів зародження, розвитку історичного феномену демократії; пробудження відчуття власної причетності до європейських демократичних цінностей, прагнень українського народу побудови демократичного суспільства; формування уміння орієнтуватися у світі демократичного плюралізму; виховання патріотизму; політичної, релігійної і культурної толерантності; формування системи знань про закономірності історичного процесу становлення європейських демократичних інституцій.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Актуальні проблеми світової історії» є допомогти аспіранту зрозуміти сучасність за допомогою аналізу історичного минулого, оволодіти основами методики історичного дослідження, зокрема ретроспективного, порівняльного, діалектичного методу, історичної хронології. Удосконалити навички наукової роботи з історичними першоджерелами, різноманітною навчальною літературою. Удосконалити навички щодо методики самостійної роботи під час підготовки до занять та підсумкового контролю знань. Зацікавити історією зародження і становлення європейської цивілізації на основі демократичних цінностей та інституцій.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми аспіранти повинні:

знати:

- сутність та природу європейської демократії;
- зміст ідей та проектів європейської демократії в різні історичні періоди;
- основні тенденції історичного розвитку європейської демократії;
- особливості та механізми європейської демократичної системи;
- етапи розвитку європейської демократії та інтеграції;

- осмислити процеси, перспективи та наслідки сучасних інтеграційних процесів і місця в них України.

вміти:

- аналізувати історичні джерела та історіографічну літературу;
- використовувати ознаки соціально-історичних епох та критерії причинно-наслідкових зв'язків історичних процесів;
- визначати періоди, закономірності формування та розвитку етнополітичних процесів в Європі;
- аналізувати сучасні документи та історичні матеріали, що відтворюють закономірності попереднього життя народів Європи,
- узагальнювати наукову інформацію історичного, політичного, гуманітарного характеру;
- використовувати методи соціальних досліджень;
- визначати належність себе та учасників спільної діяльності демократичного європейського процесу;
- використовувати ознаки соціально-історичних епох та критерії причинно-наслідкових зв'язків історичних процесів;
- визначати періоди, закономірності формування та розвитку державотворчих і демократичних процесів в Україні.

мати компетентності:

- володіння системою знань у межах спеціальності «Історія і археологія»;
- здатність формувати, оцінювати та імплементувати актуальну та суспільно значущу проблематику історичних досліджень;
- обґрунтування теми наукового дослідження щодо соціокультурної і господарчої історії міст відповідно до діючих програм розвитку малих та великих міст;

- володіння інтегральним інструментарієм щодо збереження історико-культурної спадщини світового, національного, та локального рівня;
- уміння розпізнавати, класифікувати та використовувати трансформаційні тенденції розвитку міського середовища як в історичній ретроспективі, так і в умовах сучасної глобалізації
- здійснення пошуку, опрацювання та введення до наукового обігу різноманітних історичних джерел з обраної тематики наукового дослідження;
- знайомство з напрацюваннями різних наукових шкіл історичного, філософського, культурологічного спрямування, уміння творчо і критично використовувати їх у своїй дослідницькій роботі;
- розуміння впливу суспільно-політичних, культурно-духовних, економічних обставин на формування змісту історичних документів та історичних студій;
- міждисциплінарний підхід до дослідження історії міст з використанням системного аналізу та цифрових технологій;
- систематичний моніторинг історіографічних новинок, провідних вітчизняних та закордонних наукових видань;
- здатність співпрацювати у міських трансверсальних проектах та кластерах – на рівні дослідницьких колективів, у партнерстві з державними установами, органами місцевого самоврядування та представниками місцевих громад.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 Актуальні проблеми стародавньої, середньовічної та ранньомодерної світової історії

Тема 1 Єгипетська держава періоду Середнього, Нового і Пізнього царств.

Тема 2 Історія Стародавньої Греції.

Тема 3 Історія стародавнього Риму.

Тема 4 Європа в добу середньовіччя.

Тема 5 Ранньомодерна історія Європи.

Змістовий модуль 2 Світова історія у модерні часи

Тема 6 Країни Європи у перший період нового часу.

Тема 7 Країни Європи у 1870–1918 рр.

Тема 8 Країни Європи у ХХ ст.

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
1	Тема 1 Єгипетська держава періоду Середнього, Нового і Пізнього царств	1	1
2	Тема 2 Історія Стародавньої Греції Лекція 2. Архаїчна Греція (VIII–VI ст. до н.е.)	2	2
3	Тема 3 Історія стародавнього Риму Лекція 3. Пізня Республіка в Римі (сер. II–кінець I ст. до н.е.)	2	2
4	Тема 4 Європа в добу середньовіччя Лекція 2. Європа в період розвинутого феодалізму (XI–XV ст.): середньовічні міста	2	2
5	Тема 5 Ранньомодерна історія Європи	1	1
6	Тема 6 Країни Європи у перший період нового часу	2	2
7	Тема 7. Країни Європи у 1870–1918 рр.	2	2
8	Тема 8 Країни Європи у ХХ ст. Лекція 1 Початок Другої світової війни	3	3
Разом		15	15

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1 Актуальні проблеми стародавньої, середньовічної та ранньомодерної світової історії

Тема 1 Єгипетська держава періоду Середнього, Нового і Пізнього царств

- 1 Виникнення держави та її розвиток.
- 2 Суспільний устрій і його еволюція.
- 3 Державний лад, суд, збройні сили.
- 4 Основні риси права.

Питання для самоконтролю

- 1 Охарактеризуйте етапи середнього, нового і пізнього царств.
- 2 У чому полягали особливості суспільного ладу стародавнього Єгипту?
- 3 Природа і сфера шлюбно-сімейного права.
- 4 Основні риси кримінального права стародавнього Єгипту.

Тема 2 Історія Стародавньої Греції

Лекція 2 Архаїчна Греція (VIII-VI ст. до н.е.)

- 1 Причини та характер Великої грецької колонізації (VIII–VI ст. до н.е.).
- 2 Грецькі поліси архаїчної доби.
- 3 Соціальна структура грецького суспільства в VIII–VI ст. до н. е.
- 4 Рання, або старша, тиранія VII–VI ст. до н. е.

Питання для самоконтролю

- 1 Визначте економічні причини та характер Великої грецької колонізації (VIII–VI ст. до н.е.).
- 2 Порівняйте особливості полісів гомерівського і архаїчного періоду.
- 3 Які внутрішні протиріччя були притаманні соціальній структурі грецького суспільства цієї доби?
- 4 Чому раніше усього в другій половині VII ст. до н. е. тиранія була встановлена в містах Коринфі, Мегарах і Сікіоні?

Тема 3 Історія стародавнього Риму

Лекція 3 Пізня Республіка в Римі (сер. II – кінець

I ст. до н.е.)

- 1 Соціальні відносини у Римі II–I ст. до н. е.
- 2 Громадянська війна в Римі на початку 80–х років I ст. до н. е.
- 3 Римське суспільство і держава в 70–50-х рр.
- 4 2-й тріумвірат. Диктатура легіонів.

Питання для самоконтролю

- 1 Економіка і соціальна структура Римсько-Італійського суспільства у II–I ст. до н. е.
- 2 Економіка Риму II–I ст. до н. е.

3 Диктатура Корнелія Сулли.

4 Соціальна боротьба в Римі і крах сулланських порядків.

5 Соціально-політична боротьба в Римі і в Італії в другій половині 60–х років до н. е. Змова Катіліни.

6 Коаліція Помпея, Цезаря і Красса (перший тріумвірат).

7 Перший період громадянської війни. 49–47-й роки до н. е.

8 Реформи Цезаря.

Тема 4 Європа в добу середньовіччя

Лекція 2 Європа в період розвинутого феодалізму (XI-XV ст.): середньовічні міста

1 Середньовічні міста. Ремесла. Цехи.

2 Містоутворюючі підприємства в епоху Середньовіччя.

3 Влада і торгівля у середньовічних містах.

4 Утворення грошового ринку у середньовічних містах.

Питання для самоконтролю

1 Описати і пояснити цехову структуру середньовічних міст.

2 Охарактеризувати окремі види містоутворюючих підприємств середньовічних міст.

3 Взаємодія влади і цехових об'єднань у середньовічних містах.

4 Економічні чинники становлення грошового ринку середньовічної Європи.

Тема 5 Ранньомодерна історія Європи

1 Передумови, причини та характер англійської буржуазної революції середини XVII ст.

2 Особливості та етапи англійської буржуазної революції середини XVII ст.

3 Переворот 1688 р. і встановлення в Англії конституційної монархії.

4 Висновки з англійської буржуазної революції.

Питання для самоконтролю

1. Визначити окремо політичні та економічні причини англійської буржуазної революції середини XVII ст.

2 Охарактеризувати її етапи.

3 Суть диктатури Кромвеля.

4 Назвати причини реставрації династії Стюартів.

5 Зробити порівняльний аналіз внутрішньої і зовнішньої політики Стюартів до початку революції і після їх повернення на престол.

6 Суть «Славної революції» 1688 р.

Змістовий модуль 2 Світова історія у модерні часи

Тема 6 Країни Європи у перший період нового часу

- 1 Передумови та причини Великої Французької революції.
- 2 Початок і хід Великої Французької революції.
- 3 Правління Наполеона Бонапарта. Перша імперія у Франції.

Питання для самоконтролю

- 1 Назвати політичні та економічні причини Великої французької революції.
- 2 Проаналізуйте Декларація прав людини і громадянина 1789 р.
- 3 Якобінська диктатура і диктатура Кромвеля: спільне і відмінне.
- 4 Проаналізуйте внутрішню і зовнішню політику французької Директорії.
- 5 Проаналізуйте прихід до влади Наполеона Бонапарта.
- 6 Проаналізуйте внутрішню і зовнішню політику Наполеона Бонапарта.

Тема 7. Країни Європи у 1870–1918 рр.

- 1 Причини, характер та учасники Першої світової війни.
- 2 Военні дії у 1914–1915 рр.
- 3 Военні дії у 1916–1918 рр.
- 4 Підсумки Першої світової війни.

Питання для самоконтролю

- 1 На підставі аналізу міжнародної ситуації наприкінці XIX – початку XX ст. визначити причини початку Першої світової війни.
- 2 Охарактеризувати стратегічні цілі ворогуючих сторін.
- 3 Проаналізувати ступінь військово-політичної готовності військових блоків у Першій світовій війні.
- 4 Зробити порівняльний аналіз бойових дій 1914–1915 рр. і 1916–1917 рр.
- 6 Брестський мир і його наслідки для закінчення війни.
- 7 Проаналізувати військово-політичні зміни в Європі і світі після війни.

Тема 8 Країни Європи у XX ст.

Лекція 1 Початок Другої світової війни

Заняття 1

- 1 Передумови, причини, характер, періодизація Другої світової війни.
- 2 Радянсько-фінська війна та її наслідки.
- 3 Агресія Німеччини й СРСР проти Польщі.
- 4 Напад фашистської Німеччини на СРСР. Утворення антигітлерівської коаліції.
- 5 Загарбання Німеччиною Данії, Норвегії, Бельгії, Голландії. Поразка Франції.

Питання для самоконтролю

- 1 Обґрунтуйте передумови і причини Другої світової війни.

- 2 Обґрунтуйте агресивний, загарбницький характер радянсько-фінської війни?
- 3 За яких обставин стало можливим захоплення Німеччиною й СРСР Польщі.
- 4 Охарактеризуйте стратегічні цілі і тактичні завдання антигітлерівської коаліції.

Заняття 2

- 1 Анексія Радянським Союзом Литви, Латвії, Естонії, Бессарабії й Північної Буковини.
- 2 Битва за Британію.
- 3 Вторгнення Німеччини та союзників на Балкани.

Питання для самоконтролю

- 1 Якою була роль королівської авіації у захисті Британії від нацистів?
- 2 Анексія СРСР Прибалтійських країн як практичний прояв пакту Молотова–Ріббентропа.

Список рекомендованої літератури

Базова

1. Гроссман Ю. М. Історія стародавнього світу : Практикум / Ю. М. Гроссман, І. А. Лісовий. – Львів : Вид-во при Львів. держ. ун-ті, 1985. – 224 с.
2. Дворнік Ф. Слов'яни в Європейській історії та цивілізації / Ф. Дворнік. / Пер. з англ. – Київ : Дух і Літера, 2000. – 528 с.
3. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. посіб. для студентів юрид. спец. вищих закладів освіти / За ред. В. Д. Гончаренка. – Київ : Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. – 716 с.
4. Історія стародавнього світу / За ред. Ю. С. Крушкол. Ч. 2. – Київ : Вища школа, 1976. – 387 с.
5. Крижановська О. О. Історія Середніх віків. Вступ до історії західноєвропейського Середньовіччя. Курс лекцій : Навч. посібник / О. О. Крижановська, О. П. Крижанівський. – Київ : Либідь, 2004. – 368.
6. Лісовий І. А. Античний світ у термінах, іменах і назвах : Довідник з історії та культури Стародавньої Греції та Риму / І. А. Лісовий. – Львів : Вид-во при ЛДУ вид. об'єд. «Вища школа», 1988. – 200 с.
7. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. посібник / О. О. Шевченко. – Київ : «ОЛАН», 2005. – 352 с.

Допоміжна

1. Алексєєв Ю. М. Всесвітня історія : навчальний посібник / Ю. М. Алексєєв. – Київ : Каравела, 2007. – 240 с. – 94 с.
2. Говард М. Війна в європейській історії / М. Говард. – Київ : Мегатайп, 2000. – 166 с.
3. Даниленко В. М. Всесвітня історія. Хронологія основних подій / В. М. Даниленко. – Київ : Либідь, 1997. – 261 с.
4. Дейвіс Н. Європа: Історія / Пер. з англ. П. Таращук, О. Коваленко. – Київ : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. – 1463 с.

Виробничо-практичне видання

Плани практичних занять
для очної і заочної форм навчання
з навчальної дисципліни

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СВІТОВОЇ ІСТОРІЇ»

*(освітньо-наукова програма підготовки доктора філософії, галузь знань
03 – Гуманітарні науки, спеціальність 032 – Історія та археологія)*

Укладач **ЯЦЮК** Микола Володимирович

Відповідальний за випуск *О. Л. Рябченко*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *М. В. Яцюк*

План 2018, поз. 433 М

Підп. до друку 30.05.2018. Формат 60x84/16
Друк на різнографі. Ум. друк. арк. 1,0
Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002
Електронна адреса: rektorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.